

สื่อสังคมเพื่อการศึกษา Social Media for Education

Received : July 17, 2020

Revised : August 24, 2020

Accepted : August 24, 2020

วรางคณา โตโพธิ์ไทย*¹
Varangkana Topothai

บทคัดย่อ

สื่อสังคมเพื่อการศึกษา เป็นตัวกลางที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผ่านสื่อที่รวมกลุ่มบุคคลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้สอนและผู้เรียน สามารถสร้าง แบ่งปัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ในรูปแบบ เสียง ตัวอักษร ข้อความ ภาพ ภาพเคลื่อนไหว และอื่น ๆ ผ่านสื่อกลางของระบบเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนั้นสื่อสังคมเพื่อการศึกษายังมีประโยชน์ โดยใช้เพื่อการเรียนการสอน เป็นแหล่งเรียนรู้ ใช้เพื่อการสื่อสาร ร่วมมือ ระดมสมองและทำงานร่วมกัน รูปแบบการออกแบบสื่อสังคมเพื่อนำมาใช้ในการศึกษา ครอบคลุมการวิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบสื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ทั้งนี้ต้องใช้อย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ คำนึงถึงจรรยาบรรณ และความปลอดภัยในการใช้

คำสำคัญ สื่อสังคม การศึกษา

*Corresponding author, e-mail: varangkana.top@stou.ac.th

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr. in School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University. e-mail: varangkana.top@stou.ac.th

Abstract

Social media for Education is an intermediary which transmits the content, experience, and learning process for behavioral change. Through media gathering a group of people on the internet. Instructors and learners can create, share, exchange knowledge, content, and experience in forms of audio, text, images, animation, etc. via the media of the website on the Internet. Moreover, social media for education is useful for instructors to teach their learners. It is a learning resource. The user can use social media to communicate, collaborate and help to do brainstorming and working together. However, the social media instructional design model consists of learner analysis, content analysis, set objective, media design, learning activities, and evaluation. However, social media should be used with discretion, media literacy, ethics, and safety.

Keywords: Social Media, Education

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการสอน และผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้ชี้แนะ การนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นเครื่องมือทางการศึกษา ทำให้การศึกษามีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากแหล่งการเรียนรู้มีอยู่รอบโลกสามารถสืบค้นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และมีการรวมกลุ่ม เชื่อมโยงบุคคล ข้อมูลข่าวสารถึงกันอย่างรวดเร็วจนเกิดเป็นสังคมผ่านเครือข่าย และเรียกข้อมูล ข่าวสาร ความรู้สารสนเทศ ในเครือข่ายสังคมว่าสื่อสังคม เมื่อนำสื่อสังคมมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้จึงเกิดเป็นสื่อสังคมเพื่อการศึกษา ในบทความนี้นำเสนอ สื่อสังคมเพื่อการศึกษา ครอบคลุม 1) ความหมาย และความสำคัญของสื่อสังคมเพื่อการศึกษา 2) ประเภทของสื่อสังคมเพื่อการศึกษา 3) การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา 4) การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษา 5) หลักการออกแบบ และตัวอย่างการออกแบบสื่อสังคมเพื่อการศึกษา และ 6) ปัญหา และข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

ความหมาย และความสำคัญของสื่อสังคมเพื่อการศึกษา

สื่อสังคมเพื่อการศึกษา หมายถึง ตัวกลางที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ผ่านสื่อที่รวมกลุ่มบุคคลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยการนำเอาแนวคิดในการประยุกต์สื่อสังคมมาใช้สำหรับจัดกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียนสามารถสร้าง แบ่งปัน แลกเปลี่ยน องค์ความรู้ เนื้อหาสาระและประสบการณ์ในรูปแบบ เสียง ตัวอักษร ข้อความ ภาพ ภาพเคลื่อนไหวและ

อื่น ๆ ผ่านสื่อกลางของระบบเว็บไซต์บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เกิดเป็นสื่อสังคมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน จึงนับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในโลกออนไลน์ที่ไม่จำกัดเฉพาะในชั้นเรียน (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2560)

จากความหมายดังกล่าว ส่งผลให้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่มีความสำคัญ ดังนี้ 1) สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพราะสื่อสังคมเป็นการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ผ่านความสัมพันธ์ของคนในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถสื่อสารและติดตามข้อมูลข่าวสารระหว่างกันภายในกลุ่มได้อย่างรวดเร็ว 2) กระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้างขวาง การตั้งประเด็นเพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดเห็นข้อสงสัยต่าง ๆ บนสื่อสังคมผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำได้อย่างทันท่วงที และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้สอนในการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความคิด การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยน และการแสดงความคิดเห็น 3) ส่งเสริมการบันทึกและการอ่าน การเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมส่วนใหญ่ผ่านรูปแบบของข้อเขียนในหลายลักษณะ เช่น ข้อความสั้น หรือบทความที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนทักษะการเขียน การบันทึกและการอ่านเพิ่มขึ้น 4) ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานตามความสนใจและความถนัด สื่อสังคมหลายรูปแบบเป็นระบบที่ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงาน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ส่งเสริมการเรียนรู้แบบเปิด สื่อสังคมสามารถจัดการเรียนการสอนที่ไหน เมื่อไหร่ เวลาใดก็ได้ จึงเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวาง และ 6) ทำให้การจัดการศึกษาสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ผู้สอนสามารถใช้สื่อสังคมรวมกลุ่มผู้เรียนในการสอน แสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเสนอผลงาน และอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว (Collin et al, 2011)

จะเห็นได้ว่าสื่อสังคมมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมโดยใช้อุปกรณ์ประเภทคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต สมาร์ทโฟนทั้งระบบไอโอเอส และแอนดรอยด์ และต้องมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เนื่องจากสื่อสังคมเป็นสื่อออนไลน์ จากผลสำรวจ “Global Digital 2019” พบว่า 96% ของผู้ใช้สื่อสังคมทั่วโลกเข้าผ่านสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต และ 25% เข้าผ่านคอมพิวเตอร์ และพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านสมาร์ทโฟน

ประเภทของสื่อสังคมเพื่อการศึกษา

ประเภทของสื่อสังคมเพื่อการศึกษา สามารถจำแนกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้จำแนก ในที่นี้ผู้เขียนจัดกลุ่ม จำแนกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาโดยยึดคุณลักษณะหลักของสื่อสังคมที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงาน และ 2) สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่าย (นฤมล บุญส่ง, 2561; ยืน ภู่วรรณ, 2554; ระวี แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล, 2556)

1. สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงาน

สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานเป็นสื่อสังคมที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ โดยผู้ใช้งานสามารถสร้าง นำเสนอ แบ่งปัน และแลกเปลี่ยนผลงานในรูปแบบเสียง ภาพ และภาพเคลื่อนไหว

ผลงานเหล่านั้นอาจเป็นผลงานที่สร้างขึ้นเอง หรือผลงานที่นำมาจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สามารถแบ่งได้เป็นสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานประเภทสื่อเสียง สื่อภาพ และภาพเคลื่อนไหว ดังนี้

1.1 สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานประเภทสื่อเสียง หมายถึง สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่เน้นการนำเสนอผลงานด้วยเสียง สื่อสังคมประเภทนี้ เป็นซอฟต์แวร์ประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับเสียง ผู้ใช้สามารถนำสื่อสังคมประเภทนี้มาใช้โดยสร้าง ค้นหา นำเสนอ จัดเก็บ ใช้ เผยแพร่สื่อเสียง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันผ่านอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างสื่อสังคมประเภทนี้ เช่น ไอทูนส์ (iTunes) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับค้นหาไฟล์เสียง เปิด ฟัง จัดเก็บ และเรียงลำดับไฟล์เสียงเชื่อมต่อเข้ากับคลังข้อมูลเสียง ออดาซิติ (Audacity) เป็นโปรแกรมสำหรับสร้างไฟล์เสียงและ ซาวด์คลาวด์ (Soundcloud) เป็นเว็บไซต์ที่ฝากไฟล์เสียงต่าง ๆ และแชร์ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

1.2 สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานประเภทสื่อภาพและภาพเคลื่อนไหว หมายถึง สื่อสังคมที่เน้นการนำเสนอ ข้อความ ภาพ และภาพเคลื่อนไหว ผู้สอน และผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมประเภทนี้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยสร้าง ค้นหา นำเสนอ ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ จัดเก็บ ใช้เผยแพร่ ข้อความ ภาพ และภาพเคลื่อนไหว เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ตัวอย่างสื่อสังคมประเภทนี้ เช่น สไลด์แชร์ (Slide Share) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการฝากไฟล์ประเภทงานนำเสนอ และแบ่งปัน เอกสารและวิดิทัศน์ในรูปแบบไฟล์ อินสตาแกรม (Instagram) เป็นโปรแกรมถ่ายภาพ ตกแต่ง แบ่งปัน แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพ และคลิปวิดีโอสั้น ๆ และยูทูบ (YouTube) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการฝากไฟล์ประเภทสื่อภาพเคลื่อนไหว มีลักษณะเปิดให้ผู้ใช้สามารถสร้าง ค้นหา ดาวน์โหลด อัปโหลด นำไฟล์ภาพเคลื่อนไหว ไปฝากไว้ จัดเก็บ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2. สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่าย

สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายเป็นสื่อสังคมที่เน้นการรวมกลุ่มบุคคลเพื่อสร้างเครือข่าย โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ สร้างกลุ่ม ร่วมกันระดมสมอง และทำงานร่วมกัน โดยสมาชิกในเครือข่ายสามารถร่วมกันสร้าง นำเสนอ แบ่งปัน ทำงานร่วมกัน สื่อสาร สนทนา อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่สนใจศึกษาร่วมกัน แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประเภทส่งเสริมการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์และชุมชนการเรียนรู้ และ 2) สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประเภทส่งเสริมการระดมสมอง และทำงานร่วมกัน

2.1 สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประเภทส่งเสริมการสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ และชุมชนการเรียนรู้ สื่อสังคมด้านการสร้างเครือข่ายประเภทนี้ใช้สำหรับรวมกลุ่มบุคคลให้ผู้ใช้งานได้มีพื้นที่บนเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ และรวมกลุ่มเพื่อเกิดชุมชนการเรียนรู้ และสามารถที่จะเผยแพร่เรื่องราวของตนหรือกลุ่มของตนผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่างของสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประเภทส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์และชุมชนการเรียนรู้ เช่น บล็อก (Blog) วล็อก (Vlog) และไมโครบล็อก (Micro Blog) ไมโครบล็อกที่นิยมใช้ได้แก่ ทวิตเตอร์ (Twitter) นอกจากนั้นยังมีเครือข่ายที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารที่นิยมใช้ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) เป็นต้น

2.2 สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประเภทส่งเสริมการระดมสมองและทำงานร่วมกัน สื่อสังคมประเภทนี้เน้นการระดมสมองและทำงานร่วมกัน เป็นเครือข่ายสังคมที่ต้องการความคิด ความรู้ และการต่อยอดจากผู้ใช้ที่เป็นผู้มีความรู้ ส่วนใหญ่มักรวมกลุ่มนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ไม่เช่นนั้นอาจเป็นการรวมกลุ่มผู้เรียนโดยเป็นเวทีในการระดมสมอง อภิปราย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ลักษณะเนื้อหาที่นำมาระดมสมองมีหลากหลาย เช่น วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และอื่น ๆ ตัวอย่างสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการระดมสมองและทำงานร่วมกัน เช่น วิกิ (Wiki) และกูเกิลไดรฟ์ (Google Drive)

นอกจากนั้นการแบ่งประเภทของสื่อสังคมสามารถแบ่งตามสื่อสังคมที่เป็นที่นิยม โดยปรับจากประเภทสื่อสังคมของวิลเลียมสัน (Williamson, 2019) ครอบคลุม 1) เครือข่ายสังคม เช่น เฟซบุ๊ก 2) การสร้างและแสดงตัวตน เช่น บล็อก วล็อก/ วิล็อก ไมโครบล็อก 3) การบริการแบ่งปันสื่อและแสดงผลงาน เช่น ยูทูบ อินสตาแกรม พินเทอเรส 4) เวทีทำงานร่วมกัน เช่น วิกิพีเดีย หรือ กูเกิลไดรฟ์ 5) กลุ่มหรือพื้นที่แสดงความคิดเห็น เช่น ฟันทิป และ 6) เครือข่ายที่เชื่อมต่อกันระหว่างผู้ใช้ เช่น ไลน์

ทั้งนี้สื่อสังคมบางสื่อมีความสามารถ และให้บริการการใช่มากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น เฟซบุ๊ก เป็นทั้งเครือข่ายสังคม สามารถแบ่งปันรูปภาพ และภาพเคลื่อนไหวด้วย หรือ ทวิตเตอร์ เป็นทั้งเครือข่ายสังคม ไมโครบล็อก และการแบ่งปันสถานะ เป็นต้น ประเภทและคุณลักษณะของสื่อสังคมจึงมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง และพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมตลอดเวลา

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาสามารถใช้เพื่อการสอน ใช้ในฐานะสื่อการสอน ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ใช้ในการสื่อสาร ใช้เพื่อระดมสมอง และทำงานร่วมกัน ดังนี้ (กานดา รุณนะพงศา และคณะ, 2557; Oberlo, 2020)

1. การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาเพื่อการสอน

เราสามารถนำสื่อสังคมเพื่อการศึกษาไปใช้เพื่อการสอนแทนผู้สอน ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ห่างไกลกัน ผู้สอนไม่เพียงพอ ผู้สอนติดภาระงานไม่สามารถมาสอนได้ ตัวอย่างเช่น ผู้สอนออกแบบการเรียนการสอนโดยบันทึกเป็นคลิป หรือ เลือกลีขที่มีเนื้อหาที่จะสอนไปไว้ในสื่อสังคม และมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองจากสื่อสังคม ทั้งนี้ควรมีคู่มือผู้เรียนหรือคำแนะนำในการใช้สังคม เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาได้อย่างถูกต้อง ตัวอย่างเช่น ให้ผู้เรียนศึกษาคลิปจากยูทูบ สไลด์แชร์ หรือกำหนดให้

กลุ่มผู้เรียนเรียนรู้จากเฟสบุ๊คที่ผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่าย

2. การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาในฐานะสื่อการสอน

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาในฐานะสื่อการสอน ผู้สอนสามารถใช้สื่อสังคมเป็นสื่อในการเรียนการสอนได้ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาเป็นสื่อการสอนสำหรับขั้นตอนการสอนในห้องเรียน ครอบคลุม ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นตอนการสอน ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ และขั้นสรุปบทเรียน ดังนี้

1) **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** ใช้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียน สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่ใช้ในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้าง ๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจเข้าสู่เนื้อหา ยังมีสื่อที่เสนอเนื้อหาอย่างแท้จริง และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น เช่น การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานประเภทสื่อเสียง สื่อภาพและภาพเคลื่อนไหวที่เป็นคลิปเสียง ภาพถ่าย หรือคลิปวิดีโอที่มีความยาวไม่มากนัก ตัวอย่างเช่น นำภาพจากอินสตาแกรม หรือข้อความในทวิตเตอร์ หรือคลิปสั้นจากยูทูบมานำเข้าสู่บทเรียน

2) **ขั้นดำเนินการสอนหรือประกอบกิจกรรมการเรียน** เป็นขั้นที่จะให้ความรู้ เนื้อหาอย่างละเอียดเพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนควรเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้ตรงกับเนื้อหา และวิธีการสอน ต้องมีการจัดลำดับขั้นตอนการสอน และการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน ในขั้นนี้จะต้องเป็นสื่อการศึกษาที่นำเสนอความรู้อย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจนแก่ผู้เรียน โดยสามารถใช้ได้ทั้งสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานประเภทสื่อเสียง สื่อภาพและภาพเคลื่อนไหว หรือสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ใช้ยูทูบสาธิตขั้นตอนการประดิษฐ์สิ่งของ หรือการสร้างผลงานศิลปะ ใช้สไลด์แชร์เพื่อเสนอสาระสำคัญที่ผู้เรียนจะต้องรู้

3) **ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ** เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองนำความรู้ที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในชั้นฝึกหัดโดยการลงมือฝึกปฏิบัติเอง สื่อสังคมในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหา กรณีศึกษา การมอบหมายงานให้ปฏิบัติให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ โดยสามารถใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านเครือข่ายมาใช้ให้ผู้เรียนได้ระดมสมอง ทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน เช่น กำหนดกรณีศึกษาแล้วให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันผ่านกูเกิลโดทหรือใช้ไลน์กลุ่ม หรือเฟสบุ๊กร่วมแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ผลงานเพื่อปรับปรุงงาน

4) **ขั้นสรุปบทเรียน** เป็นการย้ำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปควรใช้เวลาเพียงสั้น ๆ การสรุปจึงควรครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมด โดยอาจใช้สื่อสังคมประเภทการนำเสนอในรูปแบบภาพ และภาพเคลื่อนไหวได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น ใช้สไลด์แชร์ หรือยูทูบที่เป็นคลิปสั้นสรุปบทเรียน

นอกจากการใช้สื่อสังคมเป็นสื่อในห้องเรียนแล้ว เราสามารถนำสื่อสังคมมาใช้ในการศึกษา นอกห้องเรียนได้เช่นกัน เช่น มอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ผ่านยูทูบ ให้กลุ่มผู้เรียนใช้บล็อกในการนำเสนอความรู้ด้านอาชีพ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผลงานและแสดงความคิดเห็นร่วมกันผ่านบล็อก การตั้งกลุ่มเฟซบุ๊กเพื่อพัฒนาความรู้ หรือทักษะ โดยนำเสนอคลิป วิดีทัศน์ บทความ สไลด์คอมพิวเตอร์ กรณีศึกษา เพื่อศึกษา ฝึกทักษะตามขั้นตอน หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เป็นต้น

3. การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาในฐานะแหล่งเรียนรู้

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาในฐานะแหล่งเรียนรู้ ผู้สอนอาจมอบหมายให้ผู้เรียนไปค้นคว้า แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้บนสื่อสังคมแล้วมานำเสนอ หรือผู้สอนสำรวจเลือกสื่อที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน นำไปรวบรวมไว้ที่บล็อกกลางของผู้สอน แล้วประชาสัมพันธ์ให้ผู้เรียนทราบผ่านสื่อสังคม จากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

4. การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาในการสื่อสาร

สื่อสังคมเพื่อการศึกษา มีช่องทางในการสื่อสาร แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้สอน และผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา แจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ สนทนา อภิปราย มอบหมายงาน ส่งงาน นำเสนอผลงาน แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์ผลงาน อาจเป็นการสื่อสารแบบบุคคลสู่บุคคล บุคคลสู่กลุ่มบุคคล และกลุ่มบุคคลสู่กลุ่มบุคคล ตัวอย่างเช่น ใช้ไลน์ หรือเฟซบุ๊ก ส่งงาน ส่งงาน นำเสนองาน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์งาน

5. การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษากระตมสมองและทำงานร่วมกัน

สื่อสังคมเพื่อการศึกษาหลายประเภทมีคุณสมบัติที่ช่วยในการระดมสมองและการทำงานร่วมกัน โดยใช้ได้ง่าย สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น ใช้วิกิในการระดมความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ใช้กูเกิลไดรฟ์ จัดทำโครงการร่วมกัน หรือใช้บล็อกในการสร้างสื่อร่วมกัน

การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษา

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีแนวทางการเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษา ครอบคลุม 1) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2) สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ 3) สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน 4) สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน 5) สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และ 6) คำนึงถึงจรรยาบรรณการใช้

1. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติเช่นไร ตัวอย่างวัตถุประสงค์ด้านความรู้ เช่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า สร้างสรรค์ หรือวัตถุประสงค์ด้านทักษะ เช่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะปฏิบัติ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร

ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการแสวงหาความรู้ และวัตถุประสงค์ด้านเจตคติ เช่น เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ทักษะและเจตคติดังกล่าว ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน เช่น ผู้สอนใช้ยูทูปสอนทักษะขั้นตอนการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล ผู้เรียนร่วมกันสร้างโครงงานวิทยาศาสตร์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้กูเกิลโดรฟ์ซึ่งเป็นสื่อสังคมประเภทโปรแกรมการจัดการเอกสารออนไลน์ร่วมกัน ผู้สอนและผู้เรียนแลกเปลี่ยนข้อมูลและสื่อสารการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษผ่านเฟซบุ๊กของกลุ่ม ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้าหาข้อมูลการเขียนบทความทางวิชาการวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารจากสไลด์แชร์ ซึ่งเป็นสื่อสังคมที่รวมไฟล์นำเสนอ ผู้สอนมอบหมายผู้เรียนนำเสนอผลงานดนตรีผ่านสื่อสังคมประเภทเสียงโดยใช้ชาวด์คลาวด์ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ฝากไฟล์เสียงบนอินเทอร์เน็ตและให้ผู้เรียนร่วมกันวิพากษ์ผลงานจากชาวด์คลาวด์

2. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้

การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาต้องสอดคล้องกับเนื้อหาของการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประเภท พุทธิพิสัยซึ่งเน้นความรู้ เนื้อหาประเภททักษะพิสัยซึ่งเป็นการปฏิบัติ เนื้อหาประเภทเจตพิสัยซึ่งเป็นเนื้อหาที่เป็นทัศนคติและความคิดเห็น นอกจากนั้นเนื้อหาสาระอาจแบ่งตามศาสตร์ สาระการเรียนรู้หรือวิชาต่าง ๆ เช่นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา เป็นต้น โดยเนื้อหาดังกล่าวที่จัดการเรียนรู้ในสื่อสังคมอาจเป็นข้อความ เสียง ภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหว ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เนื้อหาที่นำมาใช้ต้องถูกต้องเหมาะสม ทันสมัย และคำนึงถึงปัญหาด้านการละเมิดลิขสิทธิ์ผลงาน การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และความปลอดภัยของผู้ใช้เป็นสำคัญ

3. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน

สื่อสังคมเพื่อการศึกษาที่นำมาใช้ต้องสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน เช่น อายุ เพศ ความถนัด ความสนใจ ระดับสติปัญญา วัฒนธรรม ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สมรรถนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี ความพร้อมในการเข้าถึงเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) นั่นคือ ผู้เรียนต้องรู้จักคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองและเลือกรับสื่อที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามหากต้องใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น สมรรถนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงเทคโนโลยี การรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการคิด ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสารและทักษะการแสวงหาความรู้

4. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ สื่อสังคมเพื่อการศึกษาอาจเป็นสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการนำเสนอผลงานต่าง ๆ เช่น ไฟล์เสียง

ไฟล์ภาพ ไฟล์เอกสาร ไฟล์สไลด์คอมพิวเตอร์ ไฟล์วิดีโอ หรือเป็นสื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้านการสร้างเครือข่าย เช่น สื่อสังคมรวมกลุ่มทำงานร่วมกัน และสื่อสังคมที่เน้นการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ หรือแบ่งปันเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาสามารถนำมาใช้ในการสอนแทนผู้สอน ใช้เป็นสื่อการสอนในห้องเรียน ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร มอบหมายงาน ส่งงาน ส่งงาน เผยแพร่ผลงาน ปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน กิจกรรมเหล่านี้สามารถจัดทำโดยนำสื่อสังคมเพื่อการศึกษามาใช้ เป็นสื่อประกอบการบรรยาย การสาธิตขั้นตอนต่าง ๆ ใช้เป็นช่องทางนำเสนอกรณีศึกษาเพื่อร่วมกันอภิปรายหรือวิเคราะห์สถานการณ์ ใช้สื่อสังคมเพื่อสร้างงาน นำเสนองาน วิพากษ์เพื่อพัฒนางาน หรือใช้เป็นช่องทางในการทำงานและแก้ปัญหาร่วมกัน

ตัวอย่างการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้สื่อสังคม เช่น ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนไปศึกษาจากคลิปวิดีโอที่ผู้สอนสร้างขึ้นนำไปฝากไว้ในยูทูป แล้วจึงให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นผ่านยูทูป หรือผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนสร้างผลงานแล้วนำไปเผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กแล้วให้ร่วมแสดงความคิดเห็น หรือให้ผู้เรียนแบ่งกันเขียนบทความแล้วแก้ไขร่วมกันในวิกิ เป็นต้น

5. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมในที่นี้อาจได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า ความเร็ว และความเสถียรของเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์พกพา หรือสมาร์ทโฟน บรรยากาศในการเรียนการสอนและนโยบายหรือการสนับสนุนของผู้บริหาร สิ่งเหล่านี้ควรนำมาประกอบการพิจารณาเลือกใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาด้วยเช่นกัน

6. การเลือกสื่อสังคมเพื่อการศึกษาโดยคำนึงถึงจรรยาบรรณการใช้

ในการเลือกสื่อสังคมมีข้อที่ควรคำนึงถึงหลายประการ ได้แก่ 1) การเลือกใช้สื่อสังคมต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงาน และไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ใช้สื่อสังคมหรือสมาชิกเครือข่าย 2) การเลือกใช้สื่อสังคมต้องมีการกลั่นกรองการนำเสนอความรู้ ความคิดเห็นที่เหมาะสม ไม่ใช่อคติหรืออารมณ์ในการนำเสนอ รวมทั้งต้องรับฟังความคิดเห็นรอบด้าน 3) การเลือกใช้สื่อสังคมต้องระวังไม่เผยแพร่สื่อลามกอนาจาร และสิ่งผิดกฎหมาย 4) การเลือกใช้สื่อสังคมต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลส่วนตัว และ 5) การเลือกใช้สื่อสังคมต้องระวังปัญหาอาชญากรรมและการล่อลวงผ่านสื่อสังคม

หลักการออกแบบสื่อสังคมเพื่อการศึกษา

การนำสื่อสังคมมาใช้ในการศึกษานั้น ควรมีหลักการของการออกแบบสื่อสังคมเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเลือกสื่อสังคมดังกล่าวมาแล้ว รวมทั้งนำหลักการออกแบบสื่อการสอนมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อสังคมเพื่อการศึกษา ดังนี้ (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2560)

1. การวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นการศึกษาข้อมูลของผู้เรียนในส่วนที่เกี่ยวกับอายุ ความรู้เดิม ความต้องการ ความถนัด ความสนใจ ลีลาการเรียนรู้ และลักษณะนิสัย เพื่อนำมาประกอบในการวางแผนการผลิต หรือใช้สื่อ

2. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการนำเนื้อหาสาระที่จะผลิตสื่อการสอนมาแยกเป็นหัวข้อย่อยเขียนแผนผังแนวคิด ลำดับการนำเสนอจากง่ายไปยาก

3. การกำหนดวัตถุประสงค์ เมื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและเนื้อหาแล้วต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียน

4. การออกแบบสื่อและกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดขั้นตอนของการสอนผ่านสื่อ ซึ่งขั้นตอนปกติ ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การสอนและการสรุป แต่ในการพัฒนาสื่อที่มีประสิทธิภาพ ควรกำหนดขั้นตอนการทดสอบก่อนเรียนและการทดสอบหลังเรียนเพิ่มเติมไปด้วย นอกจากนั้นจะต้องออกแบบให้สื่อมีความสวยงามน่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหาตามองค์ประกอบศิลป์ เช่น การออกแบบตัวอักษร สีพื้นหลัง รูปภาพ ปุ่มต่าง ๆ เป็นต้น สื่อในที่นี่รวมถึงการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ หรือเอกสารประกอบ เป็นการออกแบบคู่มือผู้สอน คู่มือผู้เรียน คำแนะนำการเรียนรู้ แบบทดสอบ และแบบฝึกปฏิบัติ

5. การประเมินผล เป็นการกำหนดแนวทางการประเมินผู้เรียน อาจประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยการประเมินชิ้นงาน การทำกิจกรรม หรือประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตัวอย่างการออกแบบสื่อสังคมเพื่อการศึกษา

ตัวอย่างการออกแบบการเรียนการสอน วิชาการวิจัยเพื่อการศึกษา เรื่อง การเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษา

1. การวิเคราะห์ผู้เรียน	1. ผู้เรียนเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 35 คน 2. ผู้เรียนไม่มีความรู้และทักษะในการทำวิจัยเพื่อการศึกษา 3. ผู้เรียนร้อยละ 70 มีพื้นฐานคอมพิวเตอร์
2. การวิเคราะห์เนื้อหา	การเขียนโครงการการวิจัย เนื้อหาครอบคลุม 1. ชื่อเรื่อง 2. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 3. วัตถุประสงค์การวิจัย 4. ปัญหา/สมมติฐานการวิจัย 5. ขอบเขตการวิจัย
2. การวิเคราะห์เนื้อหา (ต่อ)	6. ข้อตกลงเบื้องต้น (ถ้ามี) 7. นิยามศัพท์เฉพาะ 8. แผนปฏิบัติการวิจัย 9. ทรัพยากรการวิจัย 10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3. การกำหนด วัตถุประสงค์	1. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่อง การเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษา 2. ผู้เรียนสามารถเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษาได้ 3. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญในการเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษา
4. การออกแบบสื่อ และกิจกรรม การเรียนการสอน	ใช้การเรียนการสอนผสมผสาน แบบเผชิญหน้า และผ่านกลุ่มไลน์ โดยมีการกำหนด กิจกรรมการสอน ดังนี้ สัปดาห์ที่ 1 แนะนำวิธีการเรียน เตรียมผู้เรียนเข้าสู่ระบบ ทดสอบก่อนเรียน และ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดย 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) บรรยาย เรื่องการเขียน โครงการวิจัยทางการศึกษา 3) ส่งงานรายบุคคลให้ผู้เรียนทำแบบฝึกปฏิบัติ และ 4) ส่งงานกลุ่มให้ผู้เรียนค้นคว้างานวิจัยและเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษา (สอนแบบเผชิญหน้า รวมกลุ่มไลน์ และนำเสนอกิจกรรม เนื้อหา และส่งงานผ่านกลุ่มไลน์) สัปดาห์ที่ 2 ผู้เรียนค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเขียนโครงการวิจัยทางการศึกษา ตามงานที่กำหนดให้ทำ ผู้เรียนสามารถสื่อสาร สอบถามข้อสงสัย ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และผู้เรียนด้วยกันผ่านไลน์ สัปดาห์ที่ 3 - 4 ผู้เรียนส่งงาน วิพากษ์ และแก้ไขงาน ผ่านไลน์ สัปดาห์ที่ 5 ทดสอบหลังเรียนผ่านไลน์
5. การประเมิน	1. ประเมินผลงานร้อยละ 60 2. ประเมินความรู้ร้อยละ 30 3. ประเมินการมีส่วนร่วมร้อยละ 10

เพื่อให้เห็นตัวอย่างการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาผู้เขียนนำเสนอตัวอย่างภาพ
 เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคม ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนะนำการเรียน จัดตั้งกลุ่มไลน์ และโพสต์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์

ภาพที่ 4 การโพสต์เนื้อหาเพื่อให้นักศึกษา
ศึกษา และทบทวนในไลน์

ภาพที่ 5 แบบทดสอบหลังเรียน

ปัญหาและข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษา

นอกจากการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาจะมีประโยชน์หลากหลายต่อการเรียนการสอนแล้ว ยังมีปัญหาที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมที่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ ผู้สอน หรือผู้เรียนที่ควรคำนึงนอกเหนือจากการใช้เพื่อการศึกษา ได้แก่ 1) **เสียสุขภาพ** การใช้สื่อสังคมเป็นเวลานานจะส่งผลโดยตรงต่อสายตา จอประสาทตา และสุขภาพบริเวณหลัง อาจทำให้เกิดอาการปวดตา ปวดหลัง หรือถ้ามากกว่านั้นก็อาจทำให้เกิดอาการเรื้อรังจนไปสู่โรคอื่น ๆ ได้ 2) **สิ้นเปลืองเงิน เวลา และขาดความสัมพันธ์ที่ดี** การใช้สื่อสังคมมากเกินไป อาจทำให้เสพติด เสียเงินค่าอินเทอร์เน็ต การซื้อของออนไลน์ การเล่นเกม อีกทั้งยังเสียเวลาในการทำกิจกรรมที่ดีอื่น ๆ เช่น การออกกำลังกาย หรือพบปะเจอหน้ากับบุคคลในความเป็นจริงที่ทำให้ขาดความสัมพันธ์กับครอบครัว และบุคคลอื่น ๆ 3) **การเผยแพร่ข้อมูลข่าวที่มากเกินไป และไม่คัดกรองให้ดีกว่าก่อน** การที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมต้องไตร่ตรอง ใช้วิจารณญาณ และคิดให้รอบคอบก่อนที่จะเชื่อหรือแชร์ออกไปให้คนอื่น เพราะอาจเป็นข่าวลือหรือข่าวปลอมได้ และการเผยแพร่ข่าวที่ไม่จริงนี้อาจทำให้เกิดความกังวล ความกลัวเกินกว่าเหตุ ตื่นตระหนกไปมากกว่าความเป็นจริง และ 4) **การกลั่นแกล้ง หลอกลวง และอาชญากรรมผ่านสื่อสังคม** การใช้สื่อสังคมอาจมีการกลั่นแกล้ง ใช้ถ้อยคำกล่าวร้าย หลอกลวงขอยืมเงิน หลอกลวงขอข้อมูลส่วนตัวเพื่อทำสิ่งผิดกฎหมาย หลอกลวงเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน หลอกให้โอนเงิน หลอกลวงขายของที่ไม่มีคุณภาพ เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เรียน ผู้สอน และผู้ใช้สื่อสังคมควรมีข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสังคมอย่างมีคุณภาพและปลอดภัย ได้แก่ 1) **ใช้สื่อสังคมอย่างมีสติ** คือ ใช้แต่พอดี ไม่ใช้มากจนเสียเวลา และ

เสียสุขภาพ กำหนดเวลาในการใช้ในแต่ละวันให้เหมาะสม ใช้สื่ออย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ พิจารณาว่าสื่อ่นั้นเป็นของใคร มีวัตถุประสงค์อะไร แหล่งที่มาของสื่อ และเนื้อหาที่เผยแพร่มาเชื่อถือหรือไม่ มีการอ้างอิงที่มา ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์เพียงใด อย่าเชื่อ อย่าแชร์โดยไม่ไตร่ตรอง **2) ใช้สื่อสังคมอย่างมีสติ** ได้แก่ เลือกใช้สื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ เช่น ใช้เพื่อศึกษาหาความรู้ แลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันสร้างสรรค์เนื้อหาที่ดี มีการพิจารณาก่อนการนำเสนอ ข้อมูล ความรู้ ความคิดเห็นที่เหมาะสม ไม่ใช้อคติหรืออารมณ์ในการนำเสนอจนเกิดความขัดแย้ง รวมทั้งต้องรับฟังความคิดเห็นรอบด้าน และ ต้องระวังไม่เผยแพร่สื่อลามก อนาจาร และสิ่งผิดกฎหมาย และ **3) ใช้สื่อสังคมอย่างตรง** นั่นคือ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลส่วนตัว โดยไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัญชีธนาคาร บ้านเลขที่ รหัสบัตรเครดิต รหัสผ่าน ต้องระวังปัญหาอาชญากรรม และการล่อลวงผ่านสื่อสังคม ทั้งนี้ผู้ใช้ควรตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง อย่าเชื่อทันที หากเกิดความขัดแย้ง หรือการกลั่นแกล้งผ่านสื่อสังคม ไม่ควรโต้ตอบ กดรายงานหากเป็นเรื่องไม่เหมาะสม หรือแคปหน้าจอเพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

บทสรุป

การใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษามีความสำคัญและสามารถนำมาความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ทั้งใช้ในการเรียนการสอน การเป็นสื่อหลัก สื่อเสริม แหล่งเรียนรู้ ช่องทางการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดมสมอง และทำงานร่วมกัน โดยใช้หลักการออกแบบสื่อการสอน ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์เนื้อหา การกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบสื่อ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสังคมอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ ทั้งปัญหาสุขภาพ สิ้นเปลืองเงิน เวลา ขาดความสัมพันธ์ที่ดี การเสพข่าวที่มากเกินไป ขาดการคัดกรอง ปัญหาอาชญากรรม และการล่อลวงผ่านสื่อสังคม จึงต้องมีข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสังคม ได้แก่ 1) การใช้สื่อสังคมอย่างมีสติ คือ ใช้อย่างพอดี มีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสื่อ อย่าเชื่อ อย่าแชร์โดยไม่ไตร่ตรอง 2) การใช้สื่อสังคมอย่างมีสติ ได้แก่ เลือกใช้สื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และมีประโยชน์ และ 3) ใช้สื่อสังคมอย่างตรง นั่นคือ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลส่วนตัว ต้องระวังปัญหาอาชญากรรม และการล่อลวงผ่านสื่อสังคม ต้องรู้จักจัดการความขัดแย้ง การกลั่นแกล้ง หรือหลอกลวงผ่านสื่อสังคม ทั้งหมดนี้ จึงจะเป็นการใช้สื่อสังคมเพื่อการศึกษาอย่างมีวิจารณญาณและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กานดา รุณนะพงศา สายแก้ว, ธรา อังสกุล, และศุภกฤษฎี นวัตกรรมกุล. (2557). การใช้เฟซบุ๊ก ภูเก็ตดอทคอม เพื่อการเรียนรู้การสอน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
<https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Kanda-Runapongsa-Saikaew-37097273>
- นฤมล บุญส่ง. (2561). สื่อสังคมกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(1), 2873-2885. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/145596>
- ยีน ภู่วรรณ. (2554). นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดการเรียนรู้. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้* (หน่วยที่ 11, น. 1-55). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
<https://www.stou.ac.th/thai/Schools/Shs/booklet/index.asp>
- ระวี แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2556). เครือข่ายสังคมออนไลน์: กรณีเฟซบุ๊ก (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 5(4), 195-205. https://www.tci-thaijo.org/index.php/princess_it_journal/article/view/20234
- วรางคณา โตโพธิ์ไทย. (2560). สื่อสังคมเพื่อการศึกษา. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา* (หน่วยที่ 13, น. 13-1-13-43). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
<https://www.stou.ac.th/schoolsite/sec/UploadedFile/27711-1.pdf>
- Collin, P., Rahilly, K., Richardson, I., & Third, A. (2011). *The benefits of social networking services*. Cooperative Research Centre for Young People, Technology and Wellbeing.
https://www.researchgate.net/publication/271444721_The_Benefits_of_Social_Networking_Services
- Oberlo. (2020, 17 มกราคม). *10 social media statistics you need to know in 2020*.
<https://www.oberlo.com/blog/social-media-marketing-statistics>
- Williamson, A. (2019). *Social media guidelines for parliaments*. Inter-Parliamentary Union.
<https://www.ipu.org/resources/publications/reference/2016-07/social-media-guidelines-parliaments>